

Prieskum stavu a činnosti technických knižníc a informačných stredísk v Slovenskej republike za rok 2006

PhDr. Ľubica Segešová

Centrum VTI SR, ktoré metodicky pôsobí pre potreby technických knižníc a informačných stredísk (ďalej len TK/IS), získalo a spracovalo o nich štatistické údaje za rok 2006 v súlade s plánom štátnych štatistických zisťovaní Slovenskej republiky vykonávaným Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky.

Z pôvodnej vybranej reprezentatívnej vzorky 336 TK/IS z roku 1989 ostalo po prieskume za rok 2005 a ďalších hláseniach knižníc v priebehu roka 2006 v databáze 124 TK/IS (36,9 %). Z nich 77 nereagovalo na štatistický prieskum za rok 2005. Týmto knižniciam sa rozhodol Odbor pre knižničný systém v SR poslať štatistické výkazy za rok 2006 priamo zo Slovenskej národnej knižnice v Martine, a to so sprievodným listom jej riaditeľa a s upozornením na zákonnú povinnosť štatistického vykazovania a hroziace finančné sankcie za jej nesplnenie. Zvyšným 47 TK/IS, ktoré za rok 2005 vykázali svoju činnosť, Ročné výkazy o knižnici za rok 2006 – KULT (MK SR) 10-01 poslal odbor edičný a propagačný CVTI SR z Bratislavy. Sústredeným prieskumom SNK a následne CVTI SR bolo v rámci stavu nehlásiacich zistené, že zo 77 nereagujúcich TK/IS bolo 67 zrušených, 6 zakonzervovaných a 4 sú funkčné. Zo 47 TK/IS oslovených CVTI SR boli 4 zrušené, 4 zakonzervované a 39 fungujúcich. Celkom bolo zo 124 oslovených TK/IS zrušených 71 (57,25 %), zakonzervovaných 10 (8,06 %) a na rôznych úrovniach pracovalo 43 (34,67 %).

Rok	Počet TK/IS = počet % z 336	Fungujúce TK/IS = počet % z 336	Stagnujúce TK/IS = počet % z 336	Zrušené TK/IS = počet % z 336
1989	336 = 100 %	336 = 100 %	0	0
2006	124 = 36,9 %	43 = 12,7 %	10 = 2,9 %	71 = 21,1 %

Po tretíkrát – od roku 2004 – pripravilo MK SR okrem printovej aj elektronickej verziu výkazu, oproti predošlým rokom podstatne vylepšenú a opatrenú čiarovým kódom. Zo 43 fungujúcich TK/IS vyplnilo e-výkaz správnym spôsobom 30 (70 %).

TK/IS podnikov (firiem), ktoré oznámili svoje zrušenie, alebo ich zrušenie bolo zistené v Obchodnom registri SR, e-mailovým, telefonickým, či písomným preverením (71):

1. AVC – Automobilová výroba, Čadca (FNM; KF: 12 903 k. j.),
2. BEZ Transformátory, a. s., Bratislava (MH SR; KF: 15 937 k. j.),
3. Biotika, a. s., Slovenská Ľupča (MH SR; KF: 29 722 k. j.),
4. Cementáreň, š. p., Turňa nad Bodvou (MH SR; KF: 1 802 k. j.),
5. Cementáreň Lietavská Lúčka, a. s. (MVVP SR; KF: 1 046 k. j.),
6. Dopravoprojekt, a. s., Bratislava (MDSVP SR; KF: 12 123 k. j.),
7. Elba, š. p., Kremnica (MH SR; KF: 5 012 k. j.),
8. Elektrovod Holding, a. s., Bratislava (KBR; KF: 21 507 k. j.),
9. ELV Produkt, a. s., Senec (MH SR; KF: 1 365 k. j.),
10. Energo, a. s., Banská Bystrica (MDSVP SR; KF: 702 k. j.),
11. Hydroconsult, Bratislava (MP SR; KF: 700 k. j.),
12. Chemolak, a. s., Smolenice ((KBR; KF: 13 008 k. j.),
13. Imuna, š. p., Šarišské Michaľany (MZ SR; KF: 8 862 k. j.),
14. Jas, a. s., Bardejov (MH SR; KF: 3 411 k. j.),
15. Keramické závody, š. p., Košice (MVS SR; KF: neuvedený),
16. Keramoprojekt, š. p., Trenčín (MVS SR; KF: neuvedený),

17. Kinex, a. s., Bytča, závod Skalica (KBR; KF: 5 823 k. j.),
18. Konštrukta-Defence, a. s., Trenčín (MH SR; KF: 6 164 k. j.),
19. Kovo, š. p., Beluša (MH SR; KF: neuvedený),
20. Nafta, a. s., Gbely (MH SR; KF: 1 428 k. j.),
21. Nitrianske strojárne, Spoločnosť NS ACM, spol. s r. o., Nitra (KBR; KF: 9 876 k. j.),
22. Nový Elektrosvit, a. s., Nové Zámky (MH SR; KF: 6 003 k. j.),
23. Petrochema, a. s., Dubová, Nemecká nad Hronom (MH SR; KF: 5 967 k. j.),
24. Považské chemické závody, a. s., Považská Bystrica (MH SR; KF: 11 903 k. j.),
25. Považské strojárne, Vývojový ústav, a. s., Považská Bystrica (MH SR; KF: 30 319 k. j.),
26. Rudný projekt, a. s., Košice (MH SR; KF: 19 248 k. j.),
27. SE, a. s., Elektrárne Nováky, o. z., Zemianske Kostol'any (MH SR; KF: 34 581 k. j.),
28. SE, a. s., Elektrárne Vojany, o. z. (MH SR; KF: 25 752 k. j.),
29. SE, a. s., Vodné elektrárne, o. z., Trenčín (MH SR; KF: 20 547 k. j.),
30. SIMA, spol. s r. o., Nové Zámky (MH SR; KF: 7 377 k. j.),
31. Skloplast, š. p., Trnava (MP SR; KF: neuvedený),
32. Sklotex, a. s., Revúca (MH SR; KF: 2 680 k. j.),
33. Slovenka, š. p., Banská Bystrica (MP SR; KF: neuvedený),
34. Slovenská armatúra Myjava, a. s., Myjava (MH SR; KF: 12 371 k. j.),
35. Slovenské elektrotechnické závody, a. s., Dolý Kubín (MH SR; KF: 25 440 k. j.),
36. Slovenské energetické závody, Koncern PR, Banská Bystrica (MH SR; KF: neuvedený),
37. Slovenské lodenice, a. s., Komárno (KBR; KF: 21 116 k. j.),
38. Slovenský hodváb, a. s., Senica nad Myjavou (MH SR; KF: 10 561 k. j.),
39. Slovenský vodohospodársky podnik, š. p., o. z. Hydromeliorácie (MP SR; KF: neuvedený),
40. Slovglass, a. s., Poltár (MH SR; KF: 4 049 k. j.),
41. Staprिंग, a. s., Nitra (MVRR SR; KF: 14 437 k. j.),
42. Stredoslovenská cementáreň, k. p., Banská Bystrica, závod Vápenka, Tisovec (MH SR; KF: neuvedený),
43. Stredoslovenské energetické závody, š. p., Žilina, Banská Bystrica (MH SR; KF: 4 029 k. j.),
44. Stredoslovenské kameňolomy a štrkopiesky, š. p., Žilina (MVS SR; KF: neuvedený),
45. Strojárne štátnych lesov, š. p., Slovenská Ľupča (MLVH SR; KF: neuvedený),
46. Strojárne VSŽ, spol. s r. o., závod Lastroj, Medzilaborce (MH SR; KF: neuvedený),
47. SUB, Banský výskum, VVZ Prievidza (MH SR; KF: neuvedený),
48. Štátny ústav pre kontrolu liečiv, Bratislava (Rezort a KF: neuvedené),
49. Štátny výskumný ústav textilný, Bratislava (Rezort a KF: neuvedené),
50. Tatra Sipox (Tanax), a. s., Bánovce nad Bebravou (MH SR; KF: 5 902 k. j.),
51. TENTO, a. s., Žilina (MH SR; KF: 1 627 k. j.),
52. Texilan, spol. s r. o., Kežmarok (KBR; KF: 2 325 k. j.),
53. Topos Tovarníky, a. s., Tovarníky (MH SR; KF: 10 500 k. j.),
54. Trikota, a. s., Vrbové (KBR; KF: 2 413 k. j.),
55. U. S. Steel Košice, spol. s r. o., Košice (KBR; KF: 41 769 k. j.),
56. ÚEOS – Komercia, a. s., Bratislava (MH SR; KF: neuvedený),
57. Vetropack, s. r. o., Nemšová (MH SR; KF: 7 093 k. j.),
58. Vihorlat, s. r. o., Snina (MH SR; KF: 18 253 k. j.),
59. VSŽ Infoconsult, spol. s r. o., Košice (MH SR; KF: 437 485 k. j.),
60. VULM, a. s., Modra (KBR; KF: 13 189 k. j.),
61. Východoslovenské cementárne a vápenky, š. p., Turňa nad Bodvou (MVS SR; KF: neuvedený),
62. Výskumný ústav hydraulických mechanizmov, a. s., Dubnica nad Váhom (MH SR; KF: neuvedený),

63. Výskumný ústav liečiv, Detašované pracovisko, Slovenská Ľupča (Rezort a KF: neuvedené),
64. Vývoj Martin, a. s., Martin (MH SR; KF: 247 k. j.),
65. Západoslovenské energetické závody, Stavebno-montážny závod, Nitra (MH SR; KF: neuvedený),
66. Závody motocyklovej výroby, š. p., Kolárovo (MH SR; KF: neuvedený),
67. Závody silnoprúdovej elektrotechniky – SEZ, k. p. Krompachy (Rezort a KF: neuvedené),
68. Zdravoprojekt, š. p., Bratislava (MZ SR; KF: neuvedený),
69. Zeocem, š. p., Bystré nad Topľou (MH SR; KF: 1 913 k. j.),
70. ZŤS Výskumný ústav na stavbu lodí, š. p., Komárno (MH SR; KF: 13 414 k. j.),
71. Železnice SR, Divízia osobnej prepravy, Košice (MH SR; KF: 31 665 k. j.).

Zo 71 zrušených TK/IS 22 neuviedlo svoj knižničný fond, ale vo zvyšných 49 zrušených TK/IS sa nachádzal knižničný fond o veľkosti 995 616 k. j., z toho v 33 TK/IS najvýznamnejšieho rezortu – Ministerstva hospodárstva SR 813 767 k. j.

Poznámka:

Názvy ministerstiev, pod ktoré zrušená knižnica patrila, sú uvádzané v zátvorkách skratkami podľa ich označenia v rámci rokov, v ktorých bola urobená posledná aktualizácia činnosti TK/IS.

KF – knižničný fond,

k. j. – knižničná jednotka.

Zakonzervované/stagnujúce TK/IS (10):

1. Celprojekt, a. s., Ružomberok,
2. Duslo, a. s., Šaľa,
3. Elektrokarbon, a. s., Topoľčany,
4. EVPÚ, a. s., Nová Dubnica,
5. Ingeo, a. s., Žilina,
6. Kinex, a. s., Bytča,
7. SARIO, p. o., Bratislava,
8. SE, a. s., Atómové elektrárne Bohunice, Jaslovské Bohunice,
9. Technické sklo, a. s., Bratislava,
10. Železiarne Podbrezová, a. s., Podbrezová.

Za rok 2006 vykazovali údaje špeciálne TK/IS patriace pod nasledujúce rezorty:

- 1. Knižnice bez rezortu (KBR): 8**
 - 2. Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR (MDPT SR): 4**
 - 3. Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR): 22**
 - 4. Ministerstvo kultúry SR (MK SR): 1**
 - 5. Ministerstvo obrany SR (MO SR): 1**
 - 6. Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR): 5**
 - 7. Úrad geodézie, kartografie a katastra SR (ÚGKK SR): 1**
 - 8. Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS SR): 1**
-

S P O L U:

43 špeciálnych TK/IS

V 43 vykazujúcich špeciálnych TK/IS v rámci všetkých rezortov funguje:

- 24 samostatných technických knižníc,
- 6 technických knižníc v rámci vyšších útvarov,
- 4 samostatné informačné strediská,
- 2 technické knižnice/informačné strediská v rámci vyšších útvarov,
- 7 útvarov, ktoré sa označili ako „iné“.

KNIŽNIČNÝ FOND

43 TK/IS vykázalo **knižničný fond 786 177, k. j.**, index **97**.

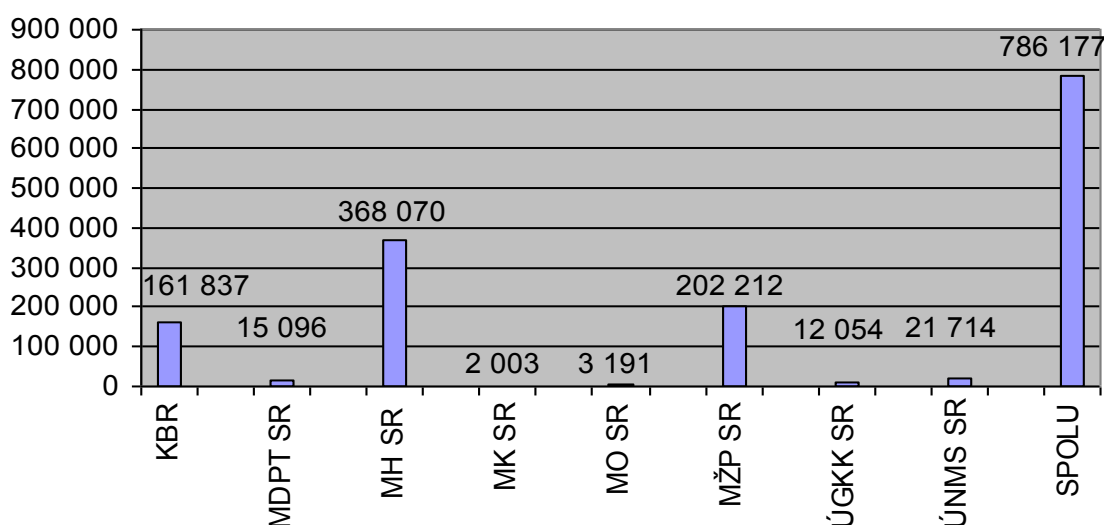
Knižničný fond tvorili:

- knihy a zviazané periodiká – **526 742 k. j. (66,9 % z celkového fondu)**, index **119**,
- špeciálne dokumenty – **259 435 k. j. (32,9 % z celkového fondu)**, index **88**,
z toho: - *audiovizuálne dokumenty* – **1 174 k. j. (0,15 % z celkového fondu)**, index **105**,
- *elektronické dokumenty* – **2 965 k. j. (0,37 % z celkového fondu)**, index **110**,
- *mikroformy* - **0 k. j. (0 % z celkového fondu)**, index **0**.

Priemerný knižničný fond pripadajúci na 1 TK/IS bol oproti roku 2005 o 594 k. j. nižší. V knižničných fodoch TK/IS sa medziročne v priemere o 7 % zvýšil počet kníh a zviazaných periodík a zároveň o 7 % v priemere klesol fond špeciálnych dokumentov. Z týchto najväčší podiel mali elektronické dokumenty, rovnako ako už aj v predošlých dvoch rokoch. Aj keď v celoštátnom výkaze sa vyžaduje vykazovanie mikroforiem, my už niekoľko rokov konštatujeme, že v TK/IS sa tento druh dokumentov nenachádza.

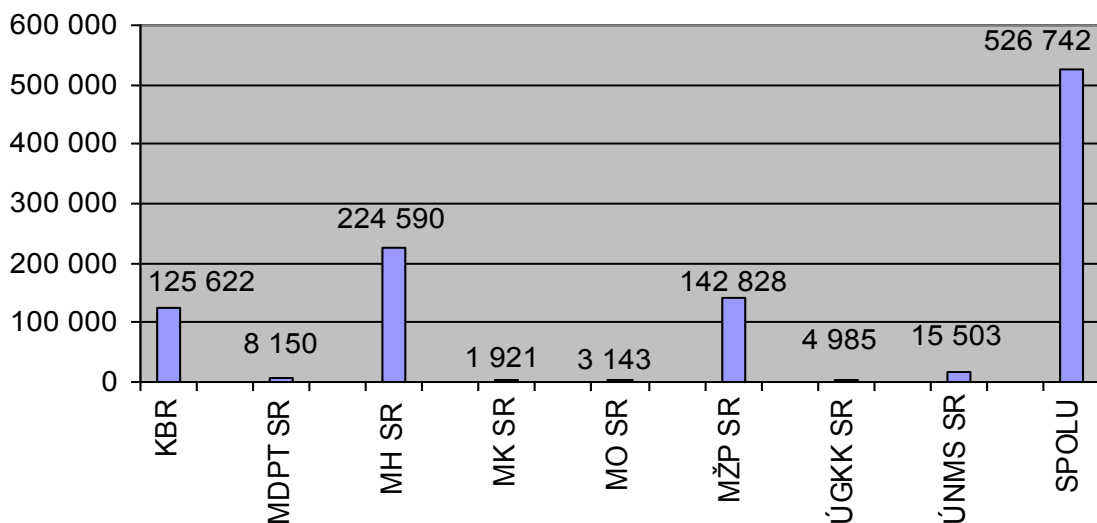
Knižničný fond – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 1)



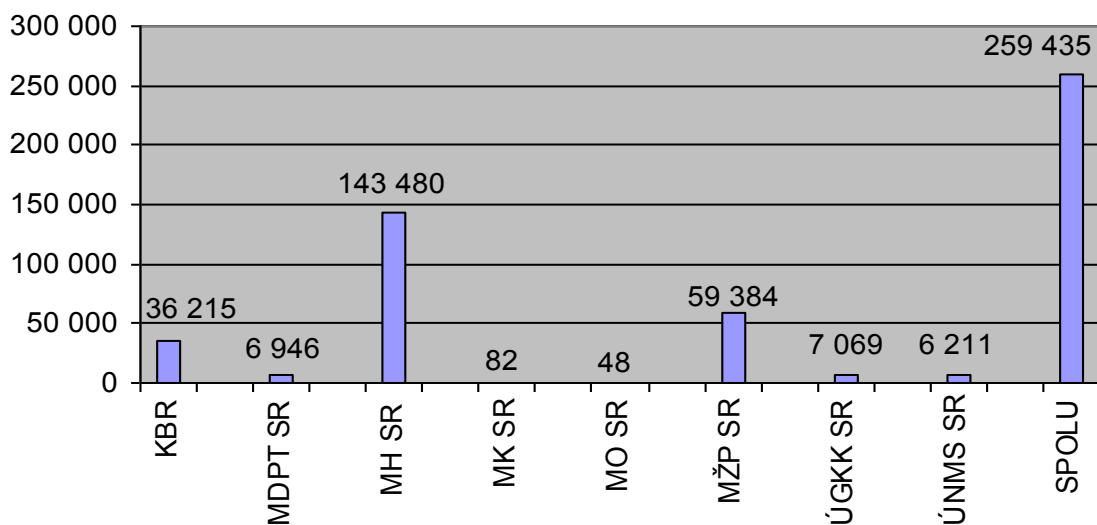
Knihy a zviazané periodiká - podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 2)



Špeciálne dokumenty – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 3)



TK/IS odoberali v roku 2006 **2 225 titulov periodík**, index **90**,

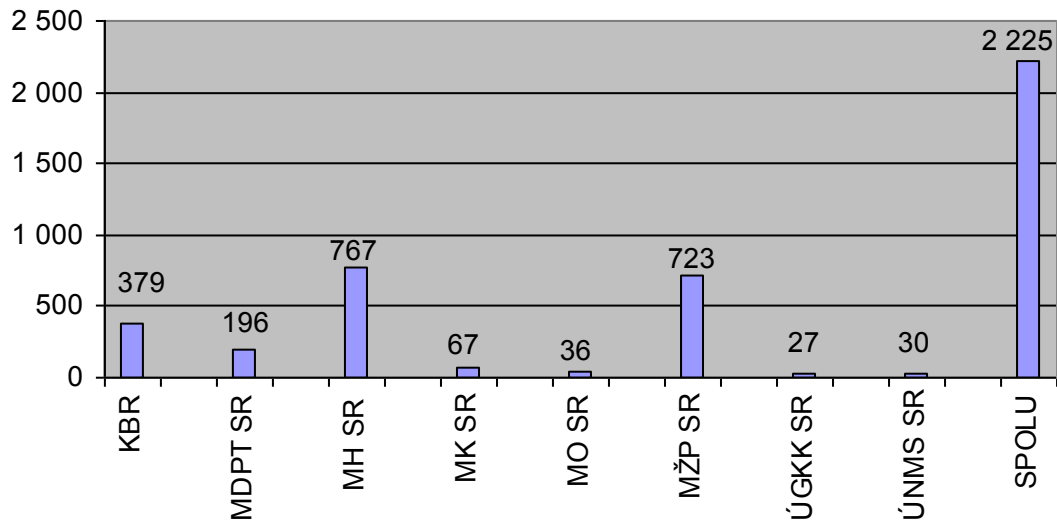
z toho: - *domácich* – **1 135 titulov**, index **95**,

- *zahraničných* – **1 090 titulov**, index **79**.

Od roku 2005 má odber periodík v TK/IS zostupnú úroveň, zároveň klesá počet odoberaných domácich periodík. Kým v rokoch 2004 a 2005 odber zahraničných periodík podstatne prevyšoval odber domácich, čo pravdepodobne súviselo so vstupom našej republiky do Európskej únie, v roku 2006 klesol v priemere o 27 %, čo môže súvisieť s nedostatočným financovaním, ale aj s oslabujúcim záujmom o zahraničné periodiká, prípadne menším využívaním informácií z nich.

Tituly odoberaných periodík celkom – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 4)



DOPLŇOVANIE KNIŽNIČNÝCH FONDŮV

Ročný prírastok činil 10 359 k. j., index 101,

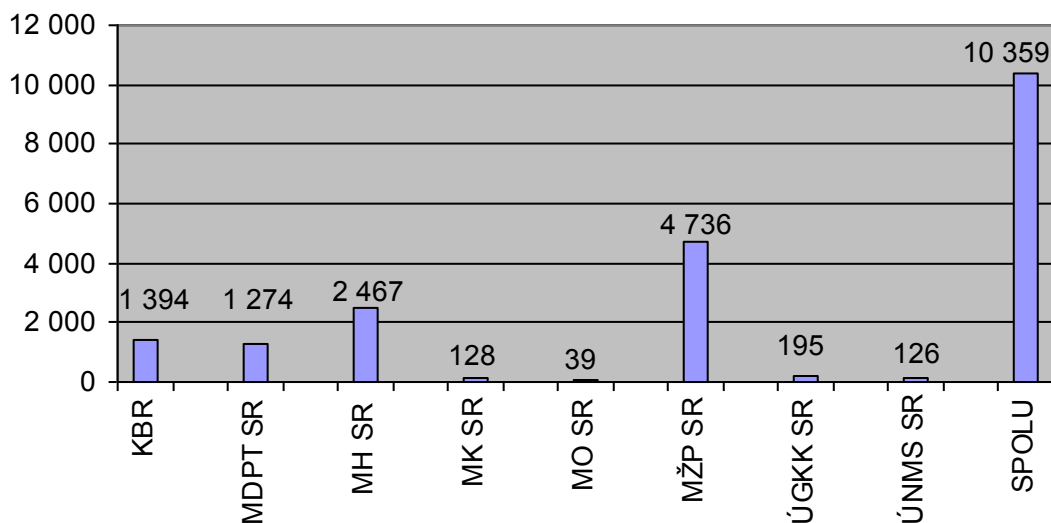
z toho: - *audiovizuálne dokumenty* – **62 k. j., index 119,**

- *elektronické dokumenty* – **476 k. j., index 71.**

Oproti roku 2005 došlo k miernemu nárastu priemerného ročného prírastku, a to o necelých 7 %. Medziročne sa zvýšil priemerný prírastok audiovizuálnych dokumentov v rámci indexu o 19, ale výrazne klesol priemerný prírastok elektronických dokumentov – v indexovom vyjadrení až o 53.

Ročný prírastok k. j. – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 5)



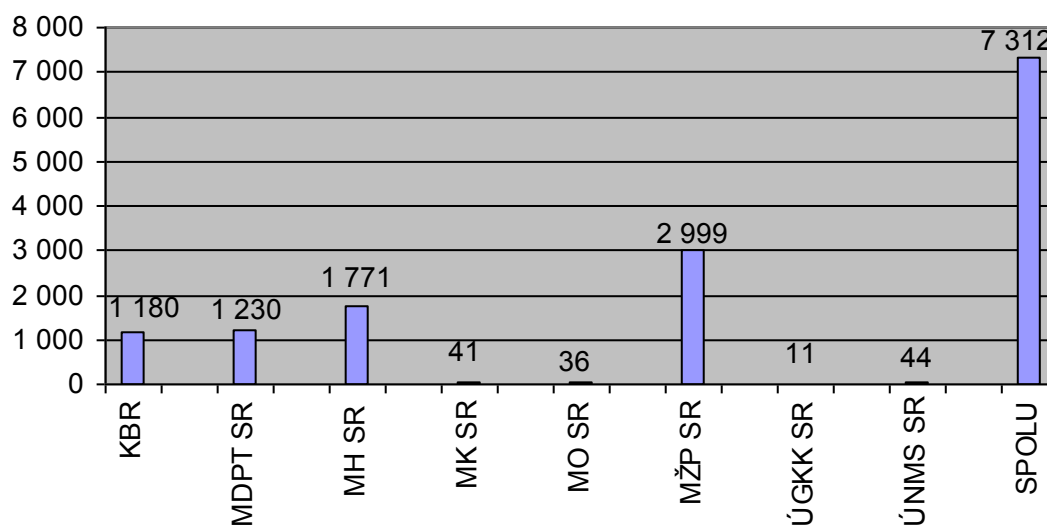
Celkový prírastok bol získaný:

- kúpou – 7 312 k. j. (70,6 % z celkového prírastku), index 128,
- povinným výtlačkom – 79 k. j. (0,8 % z celkového prírastku), index 120,
- darom a vlastnou produkciou – 1 901 k. j. (18,3 % z celkového prírastku), index 60,
- výmenou – 565 k. j. (5,45 % z celkového prírastku), index 132,
- bezodplatným prevodom – 502 k. j. (4,84 % z celkového prírastku), index 121.

Podľa percentuálneho vyjadrenia podielov ostáva poradie získania celkového prírastku podľa jednotlivých spôsobov nadobudnutia od roku 2003 rovnaké. Na prvom mieste ostáva s výraznou prevahou kúpa, na druhom mieste dar a vlastná produkcia firiem, na treťom mieste je výmena. Bezodplatný prevod, ktorý sa v roku 2005 výnimočne umiestnil na 3. mieste, obsadil opäť svoje stabilné štvrté miesto. Povinný výtlačok na piatom mieste je skôr výnimočným spôsobom dopĺňovania v TK/IS.

Ročný prírastok k. j. kúpou – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 6)



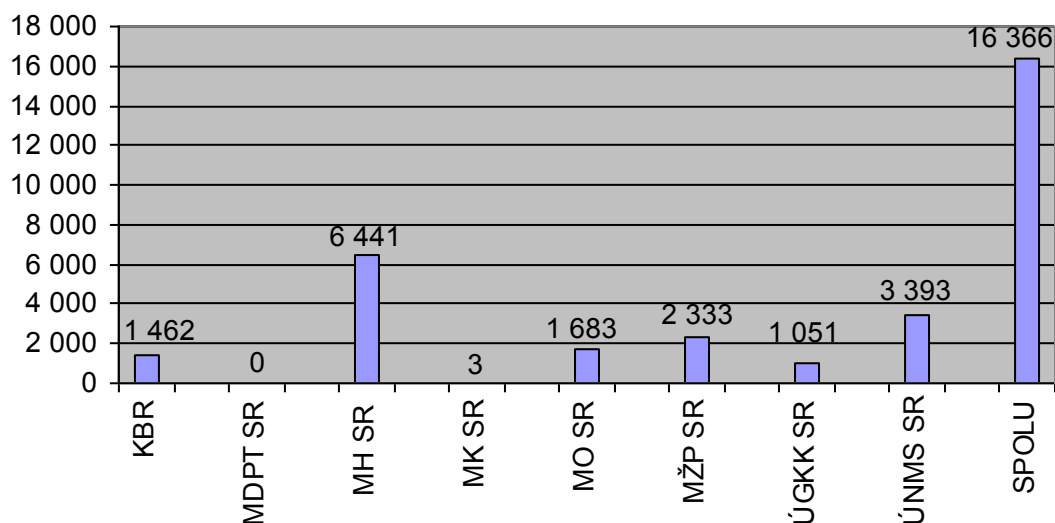
ÚBYTOK KNIŽNIČNÝCH FONDŮV

Z knižničných fondov fungujúcich TK/IS v roku 2005 **ubudlo 16 366 k. j.**, index **93**. Napriek tomu, že **priemerný úbytok na 1 TK/IS sa oproti roku 2005 znížil** o 57 k. j., celkový prírastok 10 359 k. j. predstavoval len 62 % úbytku. Na porovnanie v predošlých rokoch to bolo ešte menej – v roku 2005 prírastok činil len 58 %, v roku 2004 dokonca len 46 % úbytku.

Pomer prírastku na celkovom stave knižničného fondu ostal 1,3 %, rovnako ako v roku 2005, pomer úbytku klesol z 2,3 % v roku 2005 na 2,08 % v roku 2006. Z toho možno usudzovať na **zachovanie úrovne dopĺňovania knižničných fondov pri súčasnom znižovaní úbytkov**.

Úbytok k. j. – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 7)



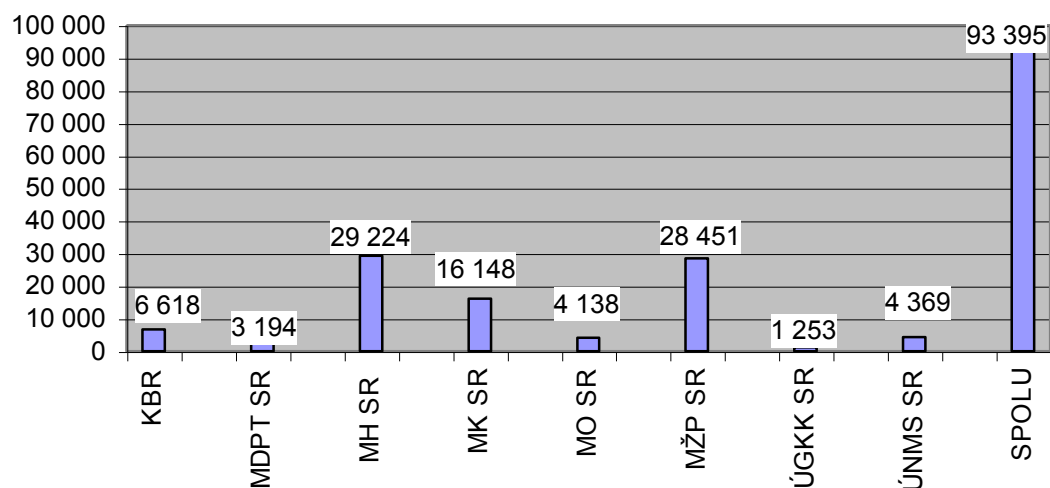
VÝPOŽIČKY - SLUŽBY - POUŽÍVATELIA

Za rok 2006 vykázalo 43 fungujúcich TK/IS **spolu len 93 395 výpožičiek**, index **71**.

Na porovnanie v roku 2005 39 TK/IS vypožičalo 118 436 výpožičiek a medziročný index k roku 2004 bol 110. V roku 2006 **1 TK/IS vypožičala ročne priemerne 2 172 výpožičiek**, čo je **najmenej za posledné štyri roky** – v roku 2005 3 037, v roku 2004 2 746, v roku 2003 2 469 výpožičiek.

Výpožičky spolu – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 8)



Z toho tvorili **absenčné i prezenčné výpožičky**:

- *kníh* – **37 739 k. j.**, index **63**,
- *periodík* – **48 383 k. j.**, index **89**,
- *špeciálnych dokumentov* – **7 273 k. j.**, index **50**.

Pri výpožičkách uvádzaných dokumentov v roku 2005 mali všetky indexy hodnoty nad 100, čo znamenalo prekročenie priemerných hodnôt z roku 2004. V roku 2006 bola situácia opačná.

Absenčné výpožičky s počtom **80 126 k. j.** predstavovali takmer **86 %** všetkých výpožičiek (v roku 2005 až 89 %), **prezenčné výpožičky** zvyšných **14 %**.

Prostredníctvom **MVS** bolo vypožičaných spolu **1 135 k. j.** (z knižnice i pre knižnicu), z čoho činila:

- *pasívna MVS (iným knižniciam)* – **326 k. j.**, index **233**,
- *aktívna MVS (z iných knižníc)* – **809 k. j.**, index **145**.

Prostredníctvom **MMVS** bolo vypožičaných spolu **108 k. j.**, z čoho činila:

- *pasívna MMVS (iným knižniciam)* – **102 k. j.**, index **80**,
- *aktívna MMVS (z iných knižníc)* – **6 k. j.**, index **24**.

Najpoužívanejšou službou v rokoch 2005 a 2006 bola **aktívna MVS**, prostredníctvom ktorej si TK/IS požičiavali informačné pramene z iných tuzemských knižníc. Oproti roku 2005 viac ako **štvornásobne vzrástla aj MMVS**, takmer celý objem výpožičiek pripadol **pasívnej MMVS**, pri ktorej TK/IS na požiadanie požičiavali svoje informačné zdroje do zahraničia.

Priemerný **počet výpožičiek na 1 používateľa TK/IS klesol** z 12,6 výpožičky v roku 2005 **na 8,8 výpožičky v roku 2006**, čím sa približuje hodnote 9 výpožičiek na 1 TK/IS z rokov 2004 a 2003.

Index obratovosti knižničného fondu, vypovedajúci o jeho využívanosti používateľmi, daný pomerom počtu výpožičiek k počtu zväzkov k. j. v knižničnom fonde, predstavoval v roku 2006 **11,8 % využitie knižničného fondu**, kým v roku 2005 to bolo 16 % , ale v rokoch 2004 a 2003 len 13 %.

Okrem vyššie spomínaných poskytovali TK/IS v rámci **služieb** aj **spracovanie bibliografií a rešerší a bibliografické a faktografické informácie**. Tri TK/IS (v roku 2005 len jedna) robili v rámci **expertných činností** aktualizáciu právnych a ekonomických predpisov, vypracúvali technicko-ekonomické štúdie a analýzy rozborov, návrhov, výskumných projektov a prihlášok vynálezov a priemyselno-právnu a registratúrnu činnosť.

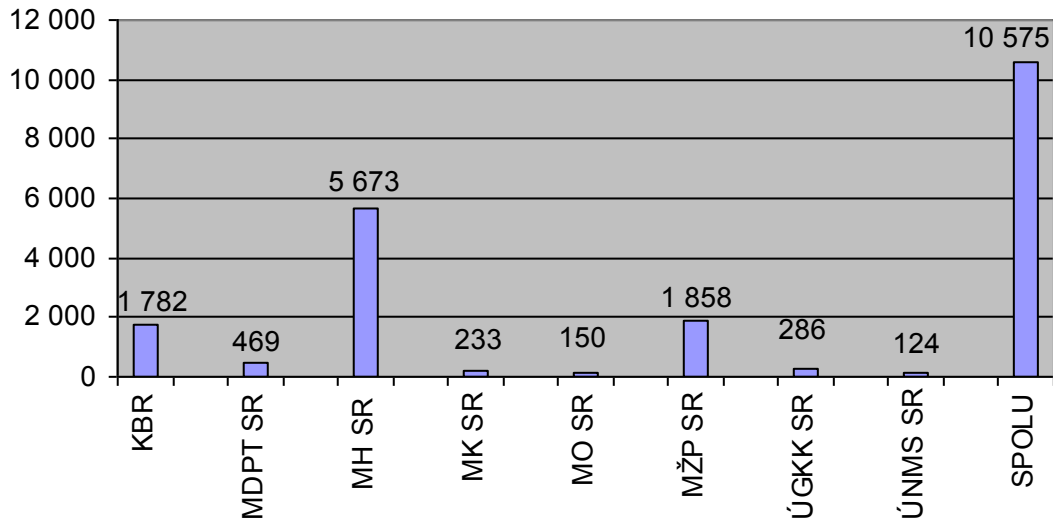
V roku 2006 10 TK/IS vypracovalo spolu **5 331 rešerší**, z toho 7 TK/IS **5 246 automatizovaných (98 %)**; 4 TK/IS zostavilo 12 bibliografií, z toho 7 TK/IS **9 bibliografií automatizovaných (75 %)**. **Ide o najvyššie čísla za posledné tri roky**. Svedčí to o čoraz väčšom podiele informácií získavaných z databáz a narastajúcom využívaní výpočtovej techniky na získavanie znalostných informácií.

Preklady interne vyhotovovalo, alebo pre svojich zamestnancov dávalo **externe** vyhotovovať v roku 2006 **už len 6 TK/IS – 14 %**, v roku 2005 ešte 7 TK/IS – 18 %, v roku 2004 10 TK/IS – 23 % z danej ročnej vzorky.

Za rok 2006 vykázalo 43 fungujúcich TK/IS **10 575 registrovaných používateľov**, index **99** a **27 963 návštevníkov**, index **91**. Medziročne index registrovaných používateľov stúpol o 14, index návštevníkov klesol o 8. Po „prečistení“ registrovaných používateľov TK/IS v roku 2005 prišlo opäť k miernemu nárastu registrovaných používateľov v roku 2006.

Registrovaní používatelia – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/I (graf č. 9)



V súvislosti s priestorovým vybavením celkovú plochu knižnice vykázalo 41 TK/IS – 95 %, čo je rovnaké ako v rokoch 2005 a 2004 (v roku 2003 až 98 %), so súhrnnou výmerou **4 415,75 m²**, čo predstavuje 107,70 m² na 1 TK/IS, index **97**. V roku 2005 pripadalo na 1 TK/IS 110,56 m², no v roku 2004 porovnateľných 106,38 m².

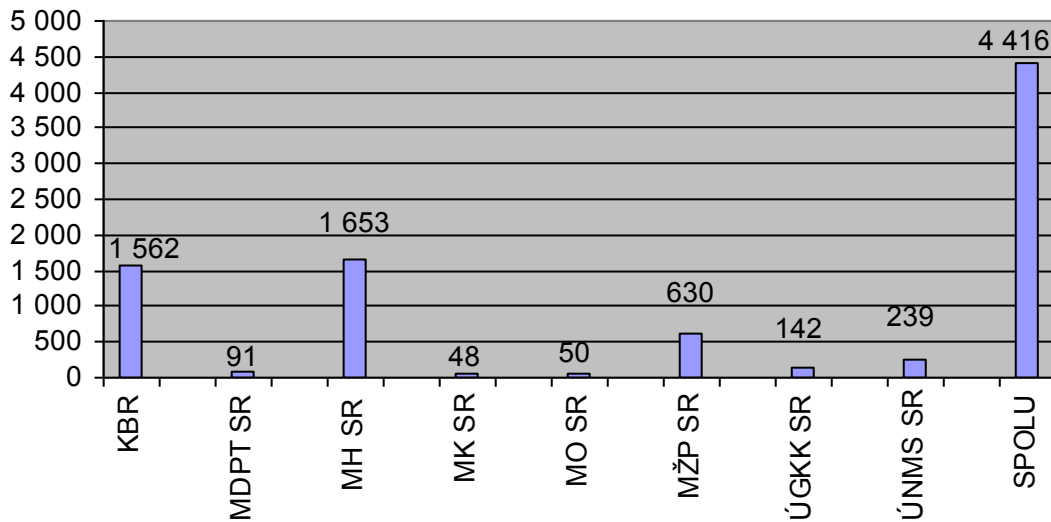
Používateľom je z tejto výmery k dispozícii plocha **2 346,75 m²** v 38 TK/IS, čo reprezentuje 88 % zo 43 fungujúcich TK/IS, v roku 2005 82 % z celej fungujúcej vzorky, v roku 2004 86%, v roku 2003 až 94 %. **V priebehu rokov čoraz menej TK/IS vykazuje, že disponuje priestormi pre používateľov.**

Priemerná plocha určená pre používateľov je 61,75 m², index **99**. V roku 2005 bola táto plocha 62,6 m², no v roku 2004 len 59,73 m².

Študovne a čítárne má **24 TK/IS (54 %)** zo vzorky fungujúcich knižníc. Tu badať jednoznačne klesajúci trend: 2005 – 59 %, 2004 – 64 %, 2003 – 69 %. Počet študovní a čítární v roku 2006 bol 26 s priemerne 11,4 miestami pre používateľov, čo je o 0,2 miesta viac ako v roku 2005 a o 1,2 miesta viac ako v rokoch 2004 a 2003. Ide vskutku o paradoxný jav, keď počet študovní a čítární vykazuje z roka na rok menej TK/IS, ale v tých, ktoré ich vykazujú počet miest na študovanie a čítanie, mierne pribúda.

Celková plocha knižnice – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 10)



INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

- počet osobných PC – **69**, index **94**, na 1 TK/IS pripadali v roku 2006 **priemerne 2 PC**, obdobne ako v predošlých 3 rokoch,
 - z toho prístupných pre používateľov – **11**, index **99**,
- počet PC s pripojením na internet – **66**, index **107**,
 - z toho prístupných pre používateľov – **11**, index **99**.

Z predošlého prehľadu možno usudzovať, že každá knižnica tohtoročnej vzorky má k dispozícii priemerne 2 počítače, ich podiel v pripojení na internet oproti roku 2005 mierne vzrástol. Prekvapujúcim je pritom zistenie, že index PC s pripojením na internet sprístupnených používateľom oproti roku 2005 – index 102, mierne klesol: 2006 – index 99.

Vlastnú www stránku alebo aspoň informácie o existencii a ponukách knižnice na nej má 35 TK/IS – 81 % z tohtoročnej vzorky fungujúcich knižníc, v roku 2005 ju malo len 54 %, no v roku 2004 ju uviedlo až 82 % TK/IS.

Automatizovaný knižnično-informačný systém (AKIS) používa 27 TK/IS (63 %), v roku 2005 ho uviedlo 56 %, v roku 2004 – 61 %, ale v roku 2003 až 67 % z danej ročnej vzorky! Pätnásť z 27 TK/IS (**55 %**) používa, podobne ako v predošlých rokoch, ešte stále najrozšírenejší systém Micro CDS/ISIS a jeho aplikácie.

- Micro CDS/ISIS a jeho aplikácie – 15 používateľov
- ADVANCED RAPID LIBRARY - 3 používatelia
- vlastný AKIS – 5 používateľov
- DAWINCI – 1 používateľ
- LIBRIS – 1 používateľ
- LOTUS NOTES – Aplikácia Knižnica – 1 používateľ
- TSeries – 1 používateľ

Vlastné elektronické databázy (DB) buduje **9 TK/IS (21 %)**, v roku 2005 – 26 %, 2004 – 16 %, 2003 – 17 %. Na otázku, ktorú sme si položili minulý rok, či sa zvyšovanie počtu knižníc budujúcich vlastné DB prejaví ako dlhodobá tendencia, v roku 2006 teda kladne odpovedať nemôžeme.

Medzi najvýznamnejšie vlastné elektronické DB naďalej patria:

- **ADIS CELPA**, budovaná vo VÚPC, a. s. (Výskumnom ústave papiera a celulózy), Bratislava,
- **PLAST** vo VÚSAPL, a. s. (Výskumnom ústave spracovania a aplikácie plastických látok), Nitra,
- **VODA-AQUA - články** vo VÚVH (Výskumnom ústave vodného hospodárstva), Bratislava a
- **ZVÁRANIE** vo VÚZ – PI SR (Výskumnom ústave zvaračskom – Priemyselnom inštitúte SR), Bratislava.

Tieto databázy už dlhoročne využívajú aj ďalšie obdobne zamerané firmy a ich špeciálne TK/IS na Slovensku.

Medzi najčastejšie využívané informačné zdroje a databázy domáce/zahraničné možno zaradiť **DB**:

- ◆ PIRA,
- ◆ PAPERCHEM,
- ◆ COMPENDEX,
- ◆ Zoznam STN s mesačnou aktualizáciou,
- ◆ JASPI,
- ◆ SDI – Systém dokumentografických informácií – anotácie článkov z periodík z oblasti papierenského priemyslu,
- ◆ informácie zo SÚTN, Bratislava a ÚPV, Banská Bystrica,
- ◆ ICIS NEWS,
- ◆ Chemindustry,
- ◆ Sigma – Aldrich,
- ◆ Chemweb,
- ◆ Espacenet.

Vstup do domácich a zahraničných databázových centier uviedli 4 TK/IS (9 %), čo, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, už skutočne predstavuje klesajúcu tendenciu: 2005 – 13 %, 2004 – 14 %, 2003 – 23 %.

Špeciálne TK/IS vstupujú do:

- online katalógov slovenských knižníc všeobecne,
- Agrokatalógu v Nitre zvlášť,
- z českých uvádzajú DATARES,
- ENVIRONETBASE,
- zo zahraničných EBSCO,
- EZB,
- KNOWEL K – ESSENTIALS,
- THOMSON DIALOG,
- DATASTAR a
- DIALOG - cez CVTI SR.

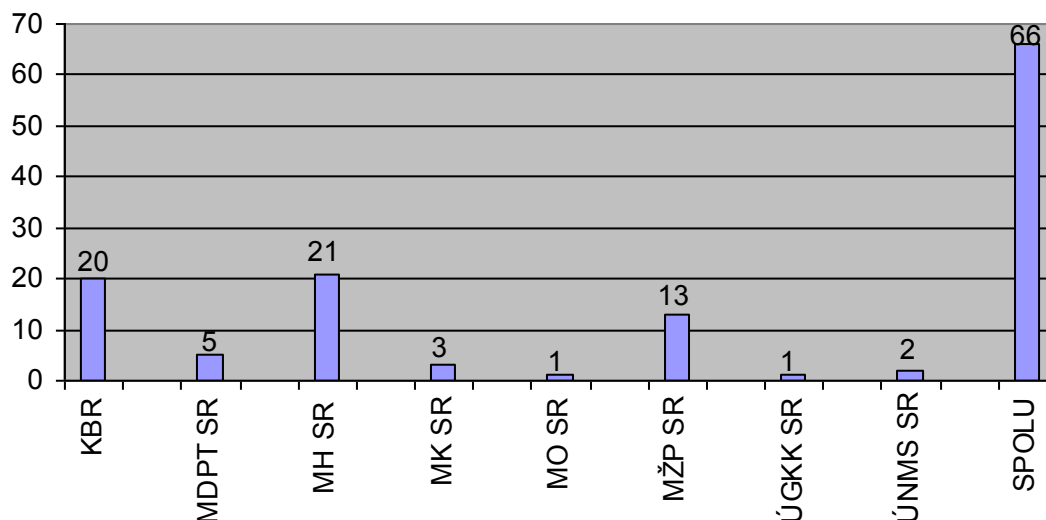
Využívanie elektronickej pošty: 41 TK/IS (95 %), v roku 2005 – 97 %, v rokoch 2004 a 2003 len 89 %.

- **Prístup do internetu:** 42 TK/IS (98 %), v roku 2005 – 97 %, 2004 – 77 %, 2003 – 71 %.

- **Využívanie intranetu:** 25 TK/IS (58 %), 2005 – 64 %, 2004 – 52 %, 2003 – 44 %.
- **Využívanie extranetu:** 4 TK/IS (9 %), v roku 2005 – 10 %, 2004 – 9 %, 2003 len 2 %.

Počet PC s pripojením na internet – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 11)



Z A M E S T N A N C I

V roku 2006 v 43 fungujúcich TK/IS pracovalo **58 zamestnancov** (fyzický stav), index **83**, v roku 2005 index 88, v roku 2004 index 99. **V prepočte na plný 8-hodinový úväzok to predstavovalo 45,32 zamestnancov**, index **73** (v roku 2005 index 88, v roku 2004 index 102), z toho 2,33 mužov a 42,99 žien.

Z uvedeného počtu **54 zamestnancov (fyzický stav)** vykonávalo **knihovnícke činnosti**, index **88** (v roku 2005 index 99, v roku 2004 index 92), v prepočte **na plný 8-hodinový úväzok ich bolo 40,82**, index **75** (v roku 2005 index 88, v roku 2004 index 96). Z tohto počtu bolo 1,33 mužov a 39,49 žien.

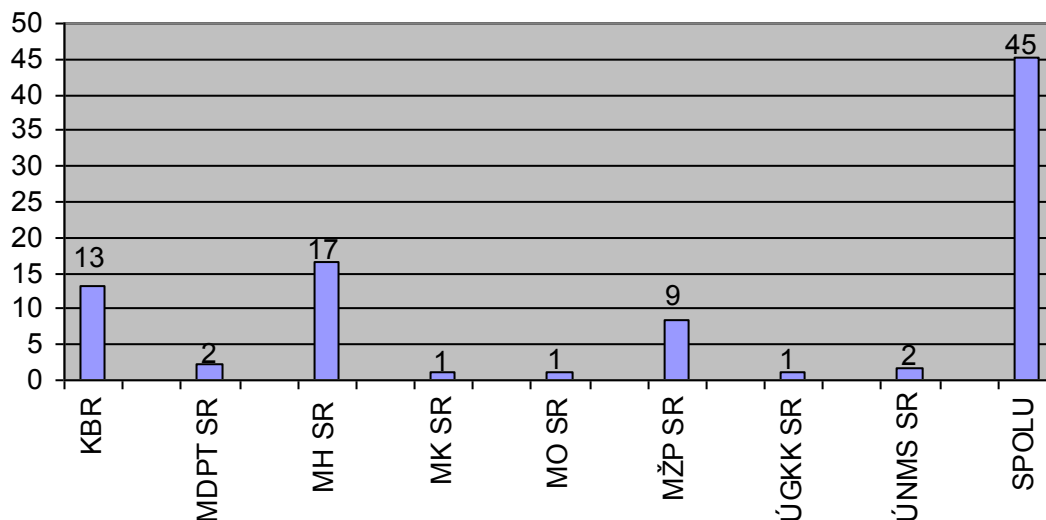
Počet zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti s vysokoškolským vzdelaním (fyzický stav) bol **19**, index **90** (v roku 2005 index 96, v roku 2004 index 95). **V prepočte na plný 8-hodinový úväzok ich bolo 13,85**, index **77** (v roku 2005 index 97, v roku 2004 index 96), z nich bolo 0,33 mužov a 13,52 žien.

Bohužiaľ, znova musíme konštatovať, že ako počet zamestnancov knižníc, tak aj tých, ktorí v nich vykonávajú knihovnícke činnosti, nehovoriac už o odborných zamestnancoch s vysokoškolským vzdelaním, sa z roka na rok čoraz viac znižuje. Oproti roku 2005 v 11 prípadoch došlo k zmene na poste vedúceho TK/IS, pričom v štyroch prípadoch za vedúceho s rovnakým, v štyroch za vedúceho s nižším a v troch prípadoch za vedúceho s vyšším vzdelaním. Až v 10 prípadoch bolo v TK/IS **otvorené len podľa potreby**, teda nie celú dobu v čase pracovnej doby osadenstva podniku, alebo v určitých stanovených hodinách, **ale len na požiadanie**. **V 16 prípadoch v knižnici pracovali pracovníci v kumulovanej funkcii** a ich úväzky pre TK/IS boli veľmi nízke: 1 x 0,02, 1 x 0,03, 2 x 0,05, 1 x 0,07, 1 x 0,10, 2 x 0,20, 4 x 0,25, 1 x 0,30 a 3 x 0,50. Kým v roku 2005 pracovalo v 1 TK/IS na plný 8-hodinový úväzok

priemerne 1,4 zamestnanca a v roku 2004 ešte 1,6 zamestnanca, v roku 2006 pracoval v 1 TK/IS priemerne už len 1 zamestnanec.

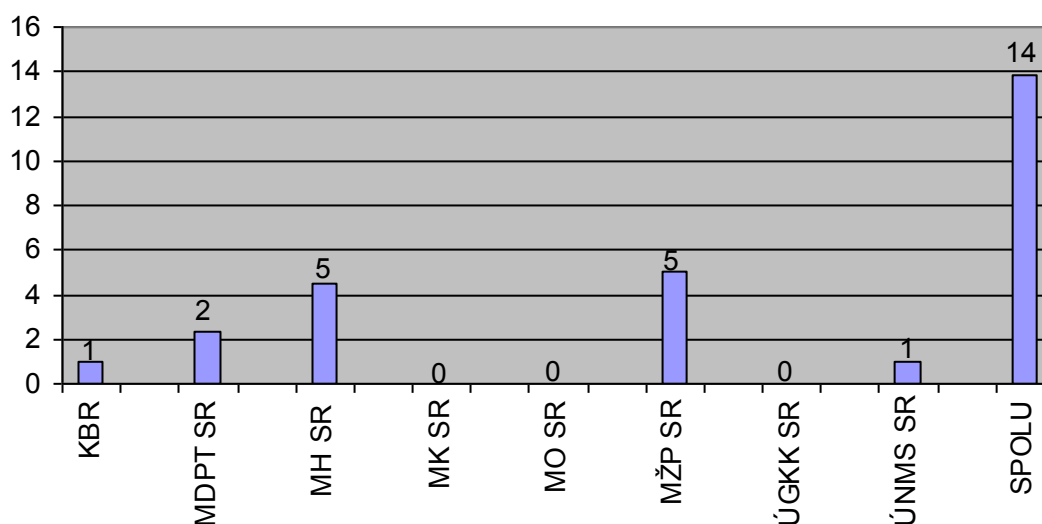
Zamestnanci knižnice (prepočítaný stav) – podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 12)



Zamestnanci knižnice s vysokoškolským vzdelaním (prepočítaný stav) - podľa rezortov

Priemer na 1 TK/IS (graf č. 13)



ZÁV E R

Spoločnou snahou SNK a CVTI SR o podchytenie čo najväčšieho počtu TK/IS sa za rok 2006 zvýšil počet vykazujúcich knižníc z 39 v roku 2005 na 43 v roku 2006. Zároveň sa podarilo zistiť skutočný počet „živých“ knižníc a ostatné po preverení boli s konečnou platnosťou z evidencie vyradené ako zrušené. To nás posunulo do etapy, v ktorej sme v kontakte už len so 43 fungujúcimi a 10 stagnujúcimi, respektíve zakonzervovanými TK/IS. Pritom vo vzorke za rok 2006 sa znížili všetky dôležité ukazovatele: celková i priemerná veľkosť knižničného

fondu vo fungujúcich TK/IS, počet odoberaných domácich i zahraničných periodík, počet používateľov i výpožičiek, obrat – teda celková využiteľnosť knižničného fondu, počet prekladov, priestorové vybavenie i plocha v knižniciach, študovniach a čítárňach určená pre používateľov, počet počítačov s pripojením na internet, ktorý im je prístupný, počet vstupov do domácich a zahraničných databázových centier a na poslednom, ale najdôležitejšom mieste figuruje ďalší úbytok počtu zamestnancov v TK/IS.

Nadalej ostáva bez automatizovaného knižnično-informačného systému až 37 % vykazujúcich TK/IS, čo pôsobí priam likvidačne.

Všetky tieto zápory asi len ťažko vyváži zopár kladov, ktorými za rok 2006 boli: mierne zvýšený prírastok knižničného fondu – popri zníženom úbytku v porovnaní s predošlým rokom, oproti predošlému roku výrazne zvýšený počet vypracovaných bibliografií a rešerší v desiatich popredných TK/IS a značný nárast využívania pasívnej i aktívnej MVS.

Ako sme spomínali v závere prieskumu aj v predošlom roku, nadalej sú nám avizované ďalšie rušenia vo zvyšných 53 TK/IS, takže nám v nasledujúcich rokoch ostáva sledovať urputný boj rezíduí niekedy významnej siete technických knižníc a informačných stredísk o svoje prežitie.